

De toekomst van de Sint-Jacob

's-Hertogenbosch heeft de afgelopen decennia zijn portie meegekregen van de algemene maatschappelijke trend van ontkerkelijking. In de loop der jaren gingen zeer beeldbepalende kerken als de Sint-Leonardus, de Sint-Pieter, en de Sint-Antoniuskerk (Muntel) tegen de vlakte. De Sacramentskerk (De Vliert) wacht een zelfde lot. Alleen de voormalige Redemptoristenkerk aan de Sint Josephstraat bleef, na haar ont-trekking aan de eredienst, overeind en wordt sedertdien als partycentrum gebruikt. Maar de bestemming welke de exploitanten aan hun negotie hebben gegeven – 'Voor het swingen de kerk in' – stuit velen tegen de borst. Vandaar dat het bisdom in de toekomst die kant ook niet meer op wil. Maar als sloop geen optie is en een seculiere nieuwe bestemming van een kerkgebouw ook niet in aanmerking komt, wat blijft er dan nog over?

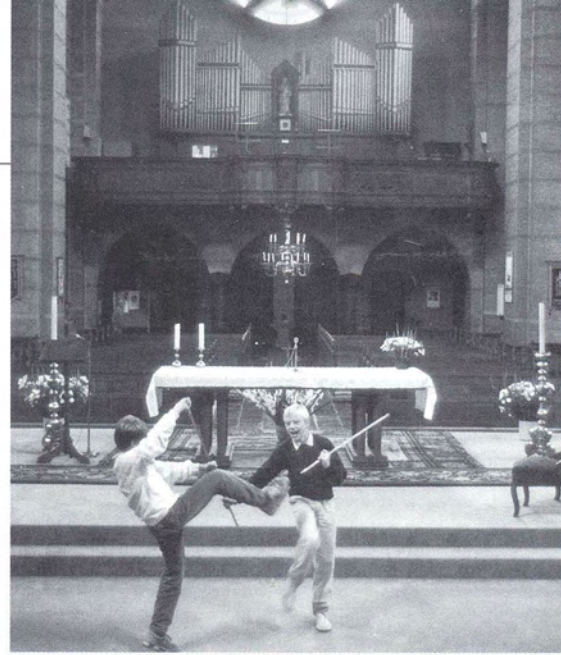
Dit dilemma stelt zich momenteel levensgroot ten aanzien van de nieuwste buitengebruikstelling die aan de orde is, de Sint-Jacobskerk. Sloop en verkoop van de grond zouden het kerkbestuur financieel goed uitkomen, want dat zou felbegeerde pecunia in het laatje brengen om de andere kerken, waaronder de Sint-Jan, te kunnen onderhouden. Maar sloop is geen optie vanwege het monumentale karakter van de Sint-Jacob. Naar het schijnt is er een particuliere gegadigde in de markt, die de kerk wel in stand wil houden, wanneer deze voor een bescheiden bedrag te verwerven valt en verder rendement te halen is uit de transactie betreffende de belendende eigendommen. Overigens hetzelfde recept als de gemeente destijds toepaste m.b.t. de Sint-Josephkerk. Die oplossing lijkt dus opnieuw in beeld te komen, maar dan blijft nog de zorg of de toekomstige gebruiksmogelijkheden van de Sint-Jacobskerk contractueel voldoende dicht te timmeren vallen om een herhaling van de miskleun met de kerk

aan de Sint Josephstraat (Orangerie) te voorkomen.

Wat voor bestemmingsmogelijkheden zijn dan wel aanvaardbaar? Een belangrijke optie lijkt te zijn: het Jeroen Bosch Atelier, een verzameling kleurenfoto's op ware grootte van de werken van Bosch, die momenteel elders zijn opgeslagen.

Ongetwijfeld zou dit een waardige invulling van de Sint-Jacobskerk zijn. Het werk van Jeroen Bosch is – een enkele uitzondering daargelaten – bij uitstek van religieuze aard. Het is eerst en vooral een zeer representatieve uitbeelding van de christelijke geloofsvisie zoals die rondom 1500 opgeld deed. Het zou de moeite waard zijn om de foto's ook in die context te presenteren. Vooral ook omdat er in de wereldgeschiedenis rond 1500 vele parallellen te onderkennen zijn met onze tijd. De uitvinding van de boekdrukkunst rond 1450 veranderde de wereld van de media toen net zo ingrijpend als nu geschiedt door internet; de uitvinding van het buskruit was niet minder verstrekkend dan de komst van atoomwapens en raketten in onze dagen; de ontdekking van Amerika (1492) en de zee-weg naar Indië (1498) leidde tot een 'globalisering'. De val van Constantinopel (1453) en Granada (1492) plaatste de toekomst van de relatie Christendom-Islam net zo klemmend op het mondiale schaakbord als nu gebeurd is door 11 september en de oorlog in Afghanistan. Kortom, het werk van Jeroen Bosch verdient tentoongesteld te worden in een expositie over de *Wereld van Jeroen Bosch* die van meer diepgang getuigt, dan de santenkraam, waarmee het Noordbrabants Museum de *Wereld van Bosch* voorstelde.

Een dergelijke expositie zou zeer waardig ingericht kunnen worden in een deel van de ruimte van de Sint-Jacob. Bijvoorbeeld in de zijomgang. Het middengedeelte van de kerk zou benut kunnen worden als een luisterplaats

Multifunctionele Sint-Jacob
(Foto: Jan Bogaerts, 1985)

voor sacrale muziek/musica religiosa. Wanneer de kerk toegerust zou worden met een perfecte geluidsinstallatie en met gerieflijke zetels in het middengedeelte, dan zou dat een geweldige plaats zijn om daar van Bach, Mozart of Liszt te kunnen genieten.

Het hoofdkoor zou benut kunnen worden voor uitvoeringen van religieuze toneel en voor films over religieuze thema's. De zijkapellen kunnen plaats bieden aan leestafels met stichtelijke literatuur en de sacristie zou dagopvang kunnen bieden aan mensen zonder dak, eenzamen en behoeftigen, te organiseren door de Vincentiusvereniging, onlangs terecht genomineerd voor de prijs voor Actief Burgerschap van de stad 's-Hertogenbosch.

Ziedaar een passende seculiere, maar toch stemmige invulling voor een kerkgebouw, dat onttrokken is aan de eredienst maar op monumentale gronden overeind moet blijven.

Tot nu toe hebben bisdom en kerkbestuur weinig creativiteit aan de dag gelegd, wanneer het ging om het vinden van een uitweg voor het geschetste dilemma. Dat de christelijke boodschap ook doorgegeven kan worden via de wereld van de kunsten schijnt bij hen nog niet te zijn opgekomen. Wellicht dat mijn gedachtespinstels hen hier van enig nut kunnen zijn.

Antoine Jacobs